

Το Πήλιο είναι ένα από τα πιο γραφικά βουνά της Ελλάδας, γεμάτο από δάση με οξιές, αγριοκαστανιές, πλατάνια, ελιές, μηλιές, ροδακινιές και αχλαδιές. Πηγές αναβλύζουν. Γραφικά χωριά το στολίζουν. Μύθοι και θρύλοι κάνουν ξακουστό το βουνό των Κενταύρων.

Το χωριό **Άγιος Γεώργιος** βρίσκεται στην κατάληξη του ακρωτηρίου του Πηλίου. Εδώ ερωτεύτηκε ο Πηλέας τη νεράιδα Θέτιδα. Καρπός αυτού του έρωτα ήταν ο Αχιλλέας.

Ο **Άγιος Λαυρέντιος** βρίσκεται σε υψόμετρο 550 μέτρων. Πήρε την ονομασία του από μοναστήρι που έχτισε ο όσιος εκεί το 1378. Ένα παράξενο ηλιακό ημερολόγιο τη χαρακτηρίζει. Η πλατεία του χωριού είναι γεμάτη πλατάνια. Δίπλα της υπάρχει ρεματιά.

Το **Ανήλιο** είναι χτισμένο σε υψόμετρο 350 μέτρων. Το όνομά του οφείλεται στο ότι το χειμώνα δεν το βλέπει ποτέ ο ήλιος. Οι πρώτοι οικιστές του επέλεξαν τη συγκεκριμένη περιοχή για να αποφύγουν τις πειρατικές επιδρομές.

Η **Αργαλαστή** ήταν η έδρα των πασάδων του Πηλίου πριν από το 1655. Κοντά είναι το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου του Πάου με θέα στο Αιγαίο. Επίκειό της είναι το **Χόρτο**.

Στο **Βένετο** υπάρχει το Φλαμούρι, ένα μοναστήρι που έχτισε ο όσιος Συμεών τον ΙΣΤ΄ αιώνα και είναι το μεγαλύτερο και πλουσιότερο σε όλο το Πήλιο.

Τα **Χάνια** είναι σκαρφαλωμένα στα 1.190 μέτρα. Είναι κέντρο χειμερινών σπορ.

Η **Ζαγορά** είναι ζωσμένη από μηλιές, δαμασκηνιές, κερασιές, ροδακινιές, καστανιές. Κέντρο όχι μόνο εμπορικό, αλλά και εκπολιτιστικό. Στα σχολεία της φοίτησε και ο Ρήγας Φεραίος. Επίκειό της είναι το **Χορευτό** (η ακτή με τα ασημένα βότσαλα) με τις θαλασσινές σπηλιές και τις φώκιες, τους βράχους και τα αγριοπερίστερα.

Στον **Κισσό** βρίσκεται η Αγία Μαρίνα, μια εκκλησία που ανακαινίστηκε τον ΙΗ' αιώνα και στολίστηκε με εικονογραφίες του λαϊκού καλλιτέχνη Γιάννη Παγώνη, ο οποίος εκτός από αγιογραφίες φιλοτέχνησε και ζωγραφιές με τοπία.

Η **Μακρινίτσα** είναι ένα μπαλκόνι στις πλαγιές του Πηλίου, γεμάτο πλατάνια και νερά με θέα στον Παγασητικό. Το μοναστήρι της χτίστηκε το 1222. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας ήταν πρωτεύουσα των βακούφικων χωριών του Πηλίου.

Οι **Μηλιές** είναι από τα μεγαλύτερα και πιο ιστορικά χωριά. Εκεί το Πάσχα του 1821 ο Άνθιμος Γαζής κήρυξε την επανάσταση στη Θεσσαλομαγνησία.

Η **Πορταριά** βρίσκεται σε υψόμετρο 600 μέτρων. Πυρήνα της αποτέλεσε το μοναστήρι της Παναγίας που χτίστηκε το 1273. Σήμερα σώζεται ένα εκκλησάκι του. Ανάμεσα σε κυπαρίσσια είναι χτισμένοι οι Άγιοι Ανάργυροι. Νερά αναβλύζουν στη Μάνα.

Η **Τσαγκαράδα** είναι ένα θαυμάσιο θέρετρο σε υψόμετρο 480 μέτρων. Τα σπίτια της είναι σκορπισμένα μέσα στις καστανιές. Η θέα προς το Αιγαίο είναι πανοραμική, ενώ μαγευτική είναι η παραλία της Φακίστρας.

Τηλέφωνα: ΚΤΕΛ Πηλίου - Λάρισας 242.10.25.527.

Άγιος Λαυρέντιος (στον Δήμο Αρτέμιδας) 242.80.93.207. Αγροτικό Ιατρείο 242.80.96.222.

Ανήλιο (στον Δήμο Μουρεσίου) 242.60.49.238. Αγροτικό Ιατρείο Κισσού 242.60.31.210.

Αργαλαστή: Αστυνομία 242.30.52.236. Δήμος 242.30.54.444. ΟΤΕ 242.30.54.399. Ταξί 242.30.54.2402. Κέντρο Υγείας 242.30.54.611.

Ζαγορά: Αστυνομία 242.60.22.529. Δήμος 242.60.22.520. Γραφείο Τουριστικών Πληροφοριών Δήμου 242.60.22.988. ΟΤΕ 042.60.22.189. Ταξί 242.60.22.608, 22 763. Κέντρο Υγείας 242.60.22222.

Κισσός (στον Δήμο Μουρεσίου 242.60.49.238). ΟΤΕ 242.60.31.291. Αγροτικό Ιατρείο 242.60.31.210.

Μακρινίτσα: Κοινότητα 242.60.90.010. ΕΟΤ 242.60.99.250. ΟΤΕ 242.60.99.299.

Μηλιές: Αστυνομία 242.30.86.222. Δήμος 242.30.86.890. Ταξί 242.30.86.342. Αγροτικό Ιατρείο 042.30.86.666.

Πορταριά: Αστυνομία 242.80.99.105. Δήμος 242.80.99.920. Αγροτικό Ιατρείο 242.80.99.106.

Τσαγκαράδα (στον Δήμο Μουρεσίου 242.60.49.423) Αστυνομία 242.60.49.222. Ταξί 242.60.49.250 και 242.60.49.204. Περιφερειακό Ιατρείο 242.60.49.208.

Χάνια (στο Δήμο Αγριάς) 242.80.92.352, 242.80.92.151.

Η ιστορία του Πηλίου

Το βουνό των λιονταριών:

Ο Πίνδαρος αναφέρει ότι ο Κένταυρος Χείρων τρεφόταν με κρέας λιονταριών. Ο Απόλλων αγάπησε την Κυρήνη, όταν την είδε να παλεύει με ένα λιοντάρι στις πλαγιές του Πηλίου. Στο βουνό με τους μύθους για τους Κένταυρους, τα λιοντάρια ήταν οι αφανείς κάτοικοι. Κάποια στιγμή αφανίστηκαν. Το Πήλιο έγινε γνωστό ως ιαματικό βουνό. Και για το καθαίο κλίμα του και για τα βότανά του. Οι αρχαίοι και όχι μόνο, εκεί μάζευαν τα βοτάνια υοσκύαμος (το γουρουνοκούκι), ευθάλεια (η ακμή), γλυκύπικρον, αγρία νάρδος (η βαλεριάνα), στραμμώνιον, κώνειον, κολχικόν (το σκυλοβότανο) κ.α. Κατά τον Δικαίαρχο, στην κορφή του βουνού υπήρχε ναός του Ακράιου Δία, ενώ οι αρχαίοι πίστευαν ότι εκεί βρισκόταν και η Σπηλιά του Χείρωνα.

Γύρω στον ΣΤ΄ μ.Χ. αιώνα, η ονομασία Πήλιο υποχώρησε καθώς οι Σλάβοι Βελεγιζίτες που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, έδωσαν δικά τους ονόματα. Με την κορφή του να τη λένε Πλιασιδί (φαλακρό σημείο) και την ανατολική πλευρά Ζαγκόρα (πίσω μεριά). Από τον ΙΓ΄ αιώνα, στα επίσημα έγγραφα είχε επικρατήσει το όνομα Ζαγορά ή Ζαγόρειον Όρος. Κι ακόμα, Όρος των Δρόγγων, καθώς, κατά τον Ι΄ και τον ΙΑ΄ αιώνα, Βλάχοι είχαν εγκατασταθεί στην Πορταριά και τη Μακρινίτσα.

Επί τουρκοκρατίας, οι ντόπιοι το έλεγαν Πλιασιδί και στις αρχές του ΙΘ΄ αιώνα βουνό της Μακρινίτσας.

Στα 1119, έμποροι από την Πίζα της Ιταλίας έκλεισαν συμφωνία να χρησιμοποιούν το τότε εμπορικό λιμάνι του Αλμυρού και συναλλάσσονταν με τους κατοίκους του Πηλίου. Μετά το 1204, όταν η Κωνσταντινούπολη έπεσε στα χέρια των Φράγκων, ανέβηκαν στο Πήλιο καθολικοί μοναχοί και ίδρυσαν το μοναστήρι του Αγίου Λαυρεντίου. Το βουνό βρισκόταν στην επιρροή των Βενετσιάνων. Η δυτική πλευρά του Πηλίου ακολουθούσε τα δεινά της Θεσσαλίας. Στην ανατολική (αυτή που βλέπει στο Αιγαίο), συνέβαιναν άλλα.

Το θαύμα της Ζαγοράς:

Από την αρχαιότητα, στο περίπου απρόσιτο ανατολικό Πήλιο υπήρχε η πόλη Μύρες. Χάθηκε με τον καιρό. Στην περιοχή της, στα 1160 μ.Χ., ιδρύθηκε το μοναστήρι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα που οι βυζαντινοί αυτοκράτορες προίκισαν με πολλά προνόμια και μεγάλη ακίνητη περιουσία (καταστράφηκε από τυχαία πυρκαγιά στα 1887). Σιγά σιγά, γύρω από το μοναστήρι, άρχισαν να κτίζονται σπίτια. Κυρίως προσφύγων από την δυτική πλευρά ή από τον κάμπο, καθώς η Δημητριάδα και οι άλλες πόλεις βρίσκονταν στο έλεος των επιδρομέων. Οι Σλάβοι τους είπαν «ανθρώπους πέρα από το βουνό» (ζαντ = πέρα, γκόρα = βουνό). Έτσι, προέκυψε η ονομασία Ζαγκόρα που εξελληνίστηκε σε Ζαγορά.

Βενετσιάνοι, Καταλανοί, Βυζαντινοί, Τούρκοι σφάζονταν στον κάμπο και τη δυτική πλευρά του Πηλίου, στη Ζαγορά σχεδόν ούτε που τα μάθαιναν όλα αυτά. Είπαν την πόλη τους Σωτήρα Ζαγορά, παντρεύοντας το όνομα του μοναστηριού με τη σλαβική ονομασία κι έτσι αναφέρεται στα πατριαρχικά και άλλα επίσημα έγγραφα του 1600 και του 1777. Γεωργοί και βιοτέχνες, οι κάτοικοι, από τα μέσα του ΙΣΤ' αιώνα απλώθηκαν και στο εμπόριο και τη ναυτιλία. Η Ζαγορά απέκτησε μεγάλη φήμη για το μετάξι της: Ετήσια παραγωγή περίπου 75.000 κιλά με πρώτους πελάτες τους Βενετσιάνους, τους Δαλματούς και τους Γερμανούς. Κι ακόμα, η Ζαγορά απορροφούσε «όλα τα λιβαδιώτικα μαλλιά» που γίνονταν στα φημισμένα της «αργαστήρια» οι ονομαστές «καπότες (=κάπες) της Ζαγοράς». Αντί να μισθώνουν καράβια, οι Ζαγοριανοί απέκτησαν δικό τους εμπορικό στόλο.

Πολλοί εγκαταστάθηκαν στα ευρωπαϊκά εμπορικά κέντρα, άλλοι άνοιξαν υποκαταστήματα στο εξωτερικό. Στην ίδια τη Ζαγορά, η διοίκηση βασίστηκε στις δημοκρατικές διαδικασίες με τους προεστούς να τηρούν κοινή και ενιαία στάση απέναντι στους Οθωμανούς, όποτε αυτοί τους θυμούνταν. Ο πλούτος έφερε την πνευματική ανάπτυξη κι αυτή την πολιτιστική. Σχολείο υπήρχε από παλιά (σ' ένα κελί του μοναστηριού). Το Ελληνομουσείον ιδρύθηκε στα 1702. Απέκτησε ευρύτερη φήμη και, από τα μέσα του ΙΗ' αιώνα, δικό του κτίριο. Σ' αυτό, κατά την παράδοση, φοίτησε ο Ρήγας Βελεστινλής. Διδασκόμενα μαθήματα ήταν η ελληνική γλώσσα και μαθηματικά, φυσική, χημεία, αστρονομία, γεωγραφία, φιλοσοφία και λογική.

Για τις ανάγκες των μαθημάτων, μπήκαν οι βάσεις της δημιουργίας βιβλιοθήκης που πλουτίστηκε με πολλές δωρεές κι έφτασε να γίνει ονομαστή. Η χρονιά της επανάστασης (1821), βρήκε τη Ζαγορά σε παρατεταμένη ανάπτυξη. Παρ' όλα αυτά, στις 5 Μαΐου του 1821, οι κάτοικοι συγκεντρώθηκαν στο «Μπασδέκη το καλύβι» με επικεφαλής τον οπλαρχηγό Κυριάκο Μπασδέκη, άκουσαν έναν ατέλειωτο λόγο του Φιλίππου Ιωάννου κι εξουθενωμένοι, όταν αυτός αποφάσισε να τελειώσει, κήρυξαν την επανάσταση. Κατέβηκαν να συναντήσουν τους επαναστάτες των άλλων χωριών κι όλοι μαζί πολιορκήσαν το φρούριο του Βόλου, όπου ο Μπασδέκης τραυματίστηκε βαριά.

Ο Μάιος της επανάστασης:

Στα 1821, τα 24 χωριά του Πηλίου δε γνώριζαν την τουρκική σκλαβιά. Απολάμβαναν σχεδόν πλήρη αυτονομία, καρπώνονταν την πλούσια γη τους κι ελεύθερα ανέπτυσαν μεγάλη παραγωγή υφασμάτων που πουλούσαν στο εξωτερικό. Κι απέφευγαν να κάνουν ο,τιδήποτε που θα μπορούσε να ενοχλήσει τους Τούρκους.

Μάταια προσπαθούσε ο φιλικός Άνθιμος Γαζής (1758 - 1828) να τους ξεσηκώσει δρώντας στο χωριό Μηλιές. Ήταν ιερέας με δράση στη Βιέννη, όπου είχε ιδρύσει τον «Λόγιο Ερμή» (1811), είχε επιστρέψει στον τόπο του, μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία κι εργαζόταν άοκνα για τους σκοπούς της. Μετά την απελευθέρωση, έγινε μέλος του Αρείου Πάγου. Για την ώρα, προσπαθούσε να ξεσηκώσει το Πήλιο. Η μεγάλη ευκαιρία του δόθηκε στις 4 Μαΐου του 1821. Την ημέρα εκείνη έφτασε στο Τρίκερι, στην άκρη του Πηλίου, ο Υδραίος πλοίαρχος Αλέξανδρος Κριεζής (συγγενής του μετέπειτα πρωθυπουργού Αντώνη Κριεζή).

Σκοπός του ήταν να βοηθήσει από τη θάλασσα τον ξεσηκωμό στην απέναντι Εύβοια. Ύψωσε τη σημαία της επανάστασης κι οργάνωσε τον αποκλεισμό του τουρκικού οχυρού στο Ξηροχώρι (σημερινή Ιστιαία). Την επομένη, 5 Μαΐου, άλλα επτά υδραϊκά και σπετσιώτικα πλοία μπήκαν στον Παγασητικό μ' επικεφαλής τον πλοίαρχο Αναστάσιο Τσαμαδό, έπιασαν στα Λεχώνια κι έκαναν τους Τούρκους να κρυφτούν στα κάστρα.

Ο Άνθιμος Γαζής κι ο οπλαρχηγός Κυριάκος Μπασδέκης (φιλικός κι επίσημος αρματολός του Πηλίου) συγκάλεσαν λαϊκή συνέλευση στις Μηλιές. Έγινε στις 7 Μαΐου του 1821 και είχε κατάληξη την κήρυξη της επανάστασης στο Πήλιο. Οι πρόκριτοι ακολούθησαν. Οπλισμένοι άνδρες από τα γύρω χωριά έφταναν στις Μηλιές ως τις 9 Μαΐου, οπότε και κατέβηκαν να χτυπήσουν το κάστρο του Βόλου. Η επίθεσή τους αποκρούστηκε, ενώ ο Κυριάκος Μπασδέκης, ο μόνος εμπειροπόλεμος, τραυματίστηκε κι αποχώρησε.

Χωρίς χρονοτριβή, ο Μαχμούτ πασάς Δράμαλης μάζεψε στρατό από τη Λάρισα κι εκστράτευσε στον Βόλο. Πέρασε από το Βελεστίνο κι ανάγκασε τους Έλληνες να λύσουν την εκεί πολιορκία και να χάσουν εξήντα άνδρες, καθώς οι Τούρκοι έκαναν πετυχημένη έξοδο. Η πολιορκία του Βόλου λύθηκε χωρίς θύματα. Οι ξεσηκωμένοι έφυγαν στο Τρίκερι απ' όπου πέρασαν στα νησιά.

Ο Δράμαλης έφτασε ως τον Βόλο δίχως να δώσει μάχη. Από εκεί, ξεκίνησε για τη Μακρινίτσα όπου έκαψε τα σπίτια των φιλικών. Μετά, πήρε ένα ένα τα χωριά. Τα κυρίευε χωρίς ν' ανοίξει μύτη.

Καθώς δε συναντούσε αντίσταση, ο Δράμαλης περιορίστηκε να χαλάσει μόνο τα σπίτια των φιλικών και υποχρέωσε τους κατοίκους να του πληρώσουν τα έξοδα της εκστρατείας. Δεν έβλεπε για ποιο λόγο θα έπρεπε να την πληρώσουν οι άμαχοι. Άλλωστε, στο τέλος Μαΐου του 1821, επανάσταση δεν υπήρχε στο Πήλιο.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 16.4.2010)